

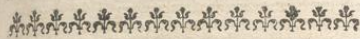
**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

III. Demonstrationum existentiae Dei, quæ hactenus sunt allatæ, examen,
& solidarum ab apparentibus discretio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

omnis demonstratio, imò, & discursus, pergit, ut per illum in cõclusionem nōtetur, quod in præmissis erat ignotum. Obiectio hæc à qua ægrè expeditur. Falsolus, discursum omnem, nec solum omnem demonstrationem impugnatur. Respondeo facile in antecedenti, ex vi connexionis connexionis subiecti cum prædicato conclusionis; postmodumque in cõclusionem ei assentiri per iudicium, & assensum conclusionis; cui formaliter in antecedenti nondum fuerat assensus: quare per assensum iudicativè (cui solum cognitioni discursus inferuit) ignotum absolute in cõclusionem manifestatur.

QVÆSTIO III.

Demonstrationum existentie Dei, quæ hæcenus sunt allata, examen, & solidarum ab apparentibus discretio.

EThi certum omnibus ferè doctoribus, ut vidimus, sit Dei existentiam posse à posteriori demonstrari plurique datas à sapientibus citatis, quæta. certat. n. 5. veras demonstrationes habeamus: tamen plus iusto acuti Doctores nonnulli, ut ingenij sui subtilitatem venditarent, atque à se inuentas inanis gloriæ, quam veritatis studiosiores intruderent, solidas illas præcis, ac totis sæculis veneratas, venerandasque omni arte enervarunt. Alij verò novitatis furore decepti, quam par esset, firmiores, evidentioreque discursus hæc dere suas crediderunt, atque demonstrationes iudicant: quare, & veras demonstrationes statuerunt, & fallaces, vel minus solidas, ne alios decipiant, detegere operæ præcium erit.

CERTAMEN I.

Communia quedam, atque evidèntia principia pro veris demonstrationibus statuntur.

1 Statuo primò. Quidquid denuò est, antequam non sit non posse habere esse à se, sicut habet Deus, qui neque à se, neque ab alio est factus. Constat evidenter primò: quia ex eo modo essendi à se evidenter inferitur infinitas siue æternitas essendi, sicut & immensitas essendi atque vniuersum infinitas in entitate, atque attributis reliquis Dei. Ex eo enim, quod à nullo Deus sit, vel fiat, non est vnde illi, vel duratio, vel entitas, vel attributum taceatur. Secundò: quia ex eo, quod à se sit Deus, certò etiam, atque infallibiliter inferitur per suam essentiam existere; seu entitatem: ac proinde ex eo, quod non repugnet certò item, & infallibiliter deducitur semper extitisse, existere, atque exiturum esse. Cum autem ea quæ denuò existunt, evidens sit esse possibilia, evidens etiam esset suo modo à se essent, quo est à se Deus, extitisse semper ac de nouo non esse, sed ex æternitate: quod cum evidenti experientia, eorum, quæ denuò sunt, cum antea non essent, de quibus est prima hæc nostra propositio, manifeste repugnat.

2 Statuo Secundò, nihil eorum, quæ denuò sunt, cum antea non essent, posse non accipere esse ab alio; illud enim, quod non habebat, accipit, commune habet; quod neque accipere à se ipso. Etenim accipere esse, & fieri idem profus est: aliter posset à seipso fieri, sed solum ab alio: ergo quidquid accipit esse, quod antea non habebat, siue denuò sit, ab alio fieri, atque accipere esse necessitudo debet. (Mior est per se nota: & demonstratur: quia aliis idem esset prius, & posterius natura: scilicet: daretur esse, quod pro illo signo non habebat: quæ implicante manifeste, quo etiam demonstratur,

Christoph. de Ortega, de Deo Uno. Tomus I.

nihil fieri, seu accipere esse à seipso, adhuc ab æterno potuisse.

3 Inde etiam evidens est Tertium aliud principium. Repugnare nimirum, quod plura se vicissim, ac mutuo, quoad primum, & idem suum esse, siue mediate, siue immediate efficiant. Etenim, si aliquid efficiat aliud, quoad primum esse illius, à quo, vel mediate, vel immediate, quoad primum sui esse fieret, daret quidem esse illi prius, quam in se illud haberet: daretque proinde, quod nondum habebat; essetque illo posterius, & prius, atque item seipso prius, & posterius: ac denique totum coniunctum eorum se mutuo agentis, seipsum primò de non esse ad esse traduceret, ante quàm illud haberet, seque ipso prius, & posterius foret: quæ omnia, & singula manifestam implicationem, & chimeram involunt, ut de se patet. Quæ his duobus principiis per se quidem notis, atque ex impossibilitate deprehensa in opposito, satis superque demonstratis responderi, apparenter adhuc possent, dissecta à nobis abunde sunt. Controv. 6. de Incarnat. d. 2. qu. 9. Cert. 3. n. 2. ac deinceps; quare eorum oppositione, ac refutatione repetendis merito abstinemus, cum ibi videri facile possint.

4 Statuo Quartò, quod satis per se notum est. Nempe repugnare processum infinitum causarum, & effectuum aliorum ab aliis effectuum sine primo principio, & causa, quæ à nulla causarum, tam in eadem, quam in diversis mensuris durationis; evidens enim de se videtur nihil posse habere esse derivatum per infinitam seriem causarum sine principio: sicut de se evidens est, nihil fieri posse per aliud, quod per aliud sciat, nisi tandem ad principium aliquod per se notum, & quod non per aliud innoscat, deueniat, verum, etiam per se notum hoc principium quartum non sit, facile demonstratur. Quia omnia, & singula, quæ in tota illa causarum serie continentur, sunt facta: quandoquidem non admittis in illa aliquam primam causam à se, atque à nulla causa factam: ergo, vel tota illa series, vel aliqua eius pars facta est proprie à se, quod pugnat cum secundo principio; vel vicissim, ac mutuo se causant eius partes, quod pugnat cum principio tertio: ac proinde tota illa series infinita causarum factarum, quam admittis, facta est, ut aiebas; ac non est facta, ut conuinceris, quæ sunt contradictoria; vel ab alio tandem non causato extra totam tuam causarum causarum seriem, aliqua saltem causa ex illis causanda est, quod sit primum causans à nulla ex causatis causis proveniens, ut quarto hoc nostro principio statuebatur.

5 Dices circulum causalitatum mutuarum in causis, & effectibus se mutuo causantibus evidentiissimè esse: si enim prima ex eis causetur ab ultimo effectu vniuersi circulus implicatorius nequit: aut circulum solum in numero finito rerum inueniri posse, non in aggregato infinito: ac proinde neque in serie causarum infinita, quam ad verfarum ponunt causalitatum, circulus locum habere potest. Sed verò, (ut differam tantillum impugnationes, quæ præclusione cuiusvis secundæ se prodent,) contra effectum hoc est: quia per aduersarios ipsos ponitur totam illam infinitam seriem causarum ita esse causarum factarum, ut nulla ex eis à se, siue non facta sit, atque insuper à nullo alio, quod à se, atque extra totam illam seriem sit facta: ergo in eorum doctrina in serie illa infinita causarum, quarum una ab alia illius serie sit facta, circulus admittendus est, qui aliunde in serie illa, quia infinita repugnat: ac proinde aduersarij in sua doctrina in impossibile coguntur, quod est alterum demonstrationis genus pro nostra doctrina, & principio quarto, quod statuebamus n. 4.

6 Dices secundò. Opus non esse, ut toti collectioni causarum, siue omnibus causis in ea inclusis collectione sumptis, conueniat, quidquid omnibus, & singulis causis eius collectionis distribuitur acceptis comperit; maxime, si infinita sit, ut in nostro casu. Etenim in collectione partium durationis infinitæ à parte post, nulla est pars durationis ultra quam alia pars futura non sit: nulla etenim est pars, quæ præterire non possit, imò quæ præteritura non sit; cum tamen ultra totam eius durationis collectionem nulla pars durationis sit futura, neque tota collectio possit præterire, atque duratio finita esse non possit. Scire ergo potest, quod omnes causæ collectionis causarum infinitarum distribuitur sum-

B pte

ORTEGA
In a part
D Via

ptæ, & singule, sint factæ, quin omnes collectiue, seu infinitarum collectio facta sit; quo vitatur circuli repugnantia, vel repugnantia alia, quod tota collectio, vel aliqua eius pars sit facta à se. Fateor plura prædicata toti collectioni simul, & indiuisim conuenire, quæ singulis eius partibus, & omnibus diuisim, & distributiue sumptis conuenire nequeant; & e contra partibus collectioni earum: quia à singulis, & omnibus distributiue sumptis re ipsa collectio differt: id tamen non de omnibus prædicatis verum est; quinimò plura nequeunt toti collectioni conuenire, quin omnibus eius partibus distributiue sumptis conueniant; nec partibus singulis, quin toti etiam collectioni aptentur. Primi generis prædicata sunt, quæ parti, ac toti, vt pars, & totum sunt, conueniunt, & secundum quantitatem, vel quasi quantitatem conueniunt, vel discretam significant. Secundi verò illa, quæ omnino à quantitate, vel quasi quantitate abstrahunt.

7 In his autem numerantur prædicata Entis, Possibilitatis, Impossibilitatis, Existentiæ, atque Entis ab alio, quæ transcenduntia sunt: Per se enim est evidens impossibilibus factis, vel possibilibus, omnibus, & singulis rebus distributiue sumptis, quibus tota collectio, etiam infinita, constat, eam totam possibilem, vel impossibilem fieri. Item existentibus eis omnibus diuisim totam collectionem existere. Similiter evidens est, neque posse totam collectionem infinitam non esse factam ab alio, si omnes, & singule res, quibus constat, distributiue acceptæ, absolute sint ab alio; sicut est etiam evidens de se: quod si ex omnes distributiue acceptæ ab aliqua causa existentiam recipiant, totam collectionem earum ab eadem, existentiam recipere: quin evidens est nullo alio modo posse totam collectionem rerum existere, vel esse factam, seu ab alio, quin omnes, & singule existant, vel sint factæ ab alio: cum collectionis totius existentia, & fieri passium ab alio, nihil aliud re ipsa sit, quam earum omnium, & singulorum coexistentia, & coniunctio omnium fieri passiuorum ab alio. Id quod æquè evidens est in collectione infinita rerum, atque infinita vt patet in collectione infinita temporis præteriti; quæ, nisi omnibus, & singulis eius partibus diuisim, ac distributiue acceptis præteritis, præterita esse non potest.

8 Exemplum autem, quod huic per se noto, ac demonstrato principio ex infinita duratione à parte post, atque singulis, & omnibus diuisim acceptis eius partibus opponeretur ex re non est. Etenim partibus infinitæ durationis futuræ diuisim sumptis ita competit præterire posse, vt non conueniat absolute (sicut causis singulis, & omnibus processibus infiniti admissi ab aduersariis causarum per ipsos conuenit esse causatas) sed excludendo aliarum in præteritione consortium: cum enim duratio essentia sua, successiva sit, atque à parte post infinita, nequit aliqua eius pars præterire, quin post se aliam relinquat, imò infinitas alias futuras: quare ex peculiari natura durationis infinitæ, & extensione quasi quantitativa infinita provenit, vt in ea nulla inueniatur pars, ultra quam alia, imò infinitæ alie non sint futuræ, quæque præterire non possint: cum tamen collectioni toti infinitæ, nec quod ultra illam sit pars durationis futura, neque quod præterire queat conueniat: Deinde futuritionis & præteritionis prædicata non sunt intrinseca durationis partibus, sed ab extrinseco, provenientia ab aliis partibus durationis, siue physice, siue imaginariæ, præteritis, vel futuris: quare ei solum durationi competit quæ præteritam, vel futuram aliam habet, cuius modi finita solum est, non autem infinita, qua parte infinita est: quod secus in prædicatis illis entis existentis à se, & existentis ab alio evenire in infinita causarum causarum progressionem evidens ex dictis est: siquidem intrinseca partium prædicata sunt, quæ seipsis illam causarum collectionem constituent, quarumque nulla aliarum causarum causationem, & fieri impedit, quare evidens de se, & ex aliis demonstrationibus satis est, repugnare infinitum processum causarum, & effectuum aliorum ab aliis causarum, sine primo principio, & causa, quæ, vel intra, vel extra earum collectionem sit.

9 Rursus autem idem ipsum principium probatur. Quia omnia entia huius collectionis processus infiniti causarum, suo ordine ab alia, & alia causa in infinitum

regrediendo facta, singularim ab alio sunt: vltimum ergo ens, à quo in infinitum progredimur immediate à penultimo factum est, & mediatè ab aliqua causa, à qua intermediæ ducant, & originem, & virtutem, & actionem: hæc autem nequit esse tota illa collectio causarum, quæ ad collectionem omnium actionum non præcedit; sed potius eis omnibus constituitur: sed neque vlla ex intermediis causis; quia actiones ipsam præcedentes ab ipsa nequeunt procedere: ergo ab aliqua causa à nullo facta, à qua intermediæ reliquæ, earumque actiones deriuentur. Hæc autem est causa prima: ac proinde repugnat processus infinitus causarum ab alio factarum, qui ad causam primam, ac non factam ab alio tandem non perveniat. Denique pone vltimum eius processus effectum album esse, penultimum nigrum, & sic vicissim albis, & nigris causis, & effectibus tum processum infinitum causarum, & effectuum constare; planumque erit, nullum esse ens album quod immediate ab ente nigro non fiat, nullumque nigrum, quod immediate non fiat ab albo; ac proinde tota collectio alborum à nigris, & nigrorum ab albis manifesta contradictione mutue causalitatis, notata hic in principio secundo, num. 3. Quod si dicas non ex eo, quod ens à se sit, convinci esse cæterorum auctorem, ac Deum cum diversis conceptus sint non esse ab alio, & esse aliis insuper auctorem: vt patet in homine, qui ab equo non est, & tamen illius auctor, & causa non est. Contra primò quia demonstratio non solum probat dari ens à se, sed quod cæterorum auctor, & causa sit. Secundo, licet non esse ab aliquo alio determinato, non probet esse illius, vel aliorum auctorem: alio non esse ab alio indeterminatè, seu esse à nullo, quomodo esse hoc ens à se ostenditur, infinitatem virtutis, & perfectionis demonstrat: ac proinde esse cæterorum auctorem, ac Deum summe proinde colendum.

10 Principium quintum statuo. Circulus causalitatum in rebus sese mutuò efficientibus, etiam in diversis durationibus, quin aliæ ab aliis factæ sint, est impossibilis, quia progressio hæc causalitatum, atque circularum aperte debet esse infinita: quæ & cum circulo & ex quarto principio repugnat statuto, n. 4. etenim quæ accipiunt existentiam in vna duratione, in alia necessario præexistere, vt darent existentiam eis, à quibus illam accipiunt, & hæc in alia, & sic infinite regrediendo, quin veniatur ad principium, cum autem infinita sit in eo circulus causalitatum & existentiarum, licet in diversis durationibus, progressio, redeunt contra illam argumenta omnia pro quarto principio efformata: cum infinita progressio, collectioque talium existentiarum, perinde se habeat ac si infinitarum esset rerum. Illa namque nequit non ab aliqua sui parte fieri, ac proinde, siue immediate, siue mediatè, secundum idem sui esse facta erit, vtrique autem hæc extrema principia tenent, est effectus semel productus conservante causa non egeat: quia sine aliqua causa prima, à qua series influxus inchoetur, nequit influxus ad medias, & vltimas deriuari, vt arguit Arist. 2. meth. cap. 2. cæterum, si effectus omnis conservante causa egeat, vt persistat (vt evidens est, quia nihil, quod à se non est habere vltimè esse, aut subsistere potest, quin à causa aliqua actu illud ipsi doneatur, ab eaque ipse illud recipiat: quare non solum in primo, sed in reliquis instantibus, quibus perdurat, sui causam actualem debet, quidquid persistit habere), apertius adhuc & evidentiùs est principium vtrumque.

CERTAMEN II.

Solida Existentia Dei demonstrationes.

1 Prima demonstratio de existentia Dei principia deseruiunt statuta. Sic autem ea habet. In his, quæ ab alio sunt, nequit dari circulus mutuarum causalitatum, nec infinitus causarum, & causarum processus, quin perveniant ad causam aliarum, à qua series causalitatum, & causarum incipiat, quæque

quæque à nulla antecedenti causa causetur, sed à se fit: ut constat ex constitutis 3.4. & 5. principis: atqui omnia, quæ in tempore cernimus fieri, atque oculis ipsis deprehendimus, ab alio sunt, ac non à se, ut constat ex primo, & secundo principio: ergo in eis nequit dari circulus mutuarum causalitatum, & causarum, neque earum infinitus processus, quin ad primam aliquam causam, quæ à se, seu non ab alio fit perueniat, à qua series causarum, & causalitatum inchoatur. Hæc autem causa prima à nullo facta, sed à se, atque entitate sua promerit existens, quæ hoc dictum demonstratur, & est, & vocatur Deus: ergo evidenter demonstratur esse, atque existere Deum.

2. In hanc tandem, cuiusque principia reuocanda est terra S. Thom. vt demonstratio sit, quæ sic habet. Aut omnia, quæ sunt, continguntur sunt, aut aliquid est necessarium in existendo. Si hoc, id contendimus scilicet Deum necessarium existere. Si primum: ergo cuncta, quæ sunt, potuerunt non esse: ergo possibile fuit, vt aliquando nihil existeret: ergo, & quod cuncta essent impossibilia, quod pugnat contradictorie cum primo, quod admittitur, quod cuncta sint contingenta, & cum experientia omnium, quæ existere videmus. Ultima consequentia evidens ex penultima est: quia nihil potest à seipso fieri, quare admittendum est in rebus ens ali-quod necessarium, à quo contingenta reliqua fiant, scilicet Deus. Quod si dicas pericula in mundo fatali quadam necessitate à suis causis pro certa duratione fieri: de causis argumentum redibit, atque in processu infiniti causarum demonstratam repugnantiam recideret: vt ibi S. Th. indicat, ac proinde ad primam hanc demonstrationem, cuiusque principia deuenerunt.

3. Demonstratio secundæ à mirabili hoc vniuersi artificis petenda est. In quo tanta rerum machina, varietas, coherencia, consonantia, proportio atque in propriis vniuersi cuiusque fines, & vniuersi aptissima dispositio ac destinatio: colorum, altorumque, quibus variegantur pulchritudo, inflexus, motus, vicissitudo, & succellio, vt dies, menses, annos, temporaque terræ commode distribuunt: diuersos elementorum, & quatuor illiarum primarum qualitarum concordia, vt se tueantur, atque mixtorum redintegratio interitu per generationes similium, continua successione species adferunt, conspiciuntur: vt, ni sensu ipso careamus, ab aliqua tandem praestantissima causa, & mente vigilantissima, cuncta fieri, iugiter tractari, & providentia petenti regi, atque administrari debeamus fieri, vt luculenter expendit legendus hæc de re Cicero toto fere lib. 2. de natura Deorum pro sententia Stoicorum dissertans. Etenim (vt de arte factis reliquis fideam) si stupidi, ac vecors meritis haberetur, qui horologium rotatum casu, ac sine cuiusquam solerti industria fieri, mouerique asserebanturque vniuersum arte facta omnia, adeo ratione & arte constant, vt euidensissimum sit à nullo agente rationis, & artis experte fieri potuisse: ergo euidens longe erit naturalia omnia, quæ sublimioris, longèque nobilioris structura sunt, & sublimiori arte mentisque, quam sit humana, & creata provenire.

4. Dedit olim demonstrationem hanc Chrysippus apud Ciceroem loco citato. Si enim, inquit ille. Est aliquid in rerum natura, quod hominis mens, quod ratio, quod vis, quod potestas humana efficere non possit. Est certe id, quod illud efficit, homine melius: atqui res celestes, emnesque ea, quarum est ordo sempiternus, ab hominibus confici non possunt: est igitur id, à quo omnia conficiuntur homine melius: id autem quid potius dixerim quam Deum? Accedunt miracula, portentaque, quæ ultra omnem naturæ ordinem, portetatem, atque virtutem exsuperant: aperta adhuc occultæ Deitatis argumenta: quandoquidem artis magicæ effectus, eo quod ultra omnem visibilis facultatis virtutem elati, ingentem ad reuocandos ab Atheismo perditissimos homines magos habere energiam: miracula enim præfata ultra inuisibilia etiam creaturarum virtutem sunt posita, atque Dei potestas sequestrata. Adde futurorum vaticiniaque nisi ab omni scia mente (siuina nempe) sub ea, qua prænuntiata sunt, comprehensione, ac certitudine præsciri non posse euidensissimum est. Hæc demonstratio præter citatos Philosophos, & S. Th. via quinta Patres videntur. Dionys. Achanat. Nissen & alij communiter, quos Doctores Scho-

Christoph. de Ortega, de Deo Pao, Tomus I.

laistici imitantur. Vide nostros Lessium, & Theophilum Raynandum supra à n. 6. tandem multa accurata eruditio exornantes.

5. Demonstratio Tertia, ex immobili semper, vbique gentium, & nationum, constantique apud omnes homines persuasione, quod Deus sit: cum tamen ea, quæ euidens, ac certæ sententiæ non sunt, neque apud omnes, neque diu, nedum semper, inualecant. Hanc demonstrationem aureis hæc verbis dedit citatus Cicero 2. de natura Deorum. Col. 5. quod (scilicet esse Deum) nisi cognitum comprehensumque animis haberemus, non tam stabilis opinio permaneret, nec confirmaretur diuturnitate temporis, nec vna cum sæculis, ætatibusque hominum inueterare potuisset. Etenim videmus ceteras opiniones falsas, atque vanas diuturnitate extabuisse; quis enim hypocaustum fuisse, aut Chimeram putare? quæve annis tam exerts inueniri potest, quæ illa, quæ credebantur apud inferos quondam portenta, eximebat, opinionum enim cetera delet dies, natura iudicia confirmat. Nec minus luculenter eundem discursum expendunt Patres citati in præfatione disputationis.

6. Demonstrationem existentie Dei quartam confecit iam pridem Regius Pates. Psalmo 72. dum pedes suos penè à veritate, & virtute motos esse testatur, dum tidentem peccatorum in hoc sæculo fortunam; tristem verò iustorum videbat; quousque in perditorum hominum nouissima, meditatione inchoit: quæ etiam me iudice vnica, vel præcipua saltem, est immortalitatis animorum nostrorum demonstratio; ea verò in hunc ferè modum de morali philosophia depromitur. Euidens ex lege naturæ, & rationis naturalis lumine est, præmia probis, & felicitatem debere; prauis autem supplicia, atque arumnas: ergo nequit in hac rerum omnium vniuersitate deficere, qui vtriusque tandem vicem possit rependere: consequentia est euidens: debitum nullum de re impossibili esse potest; quis enim dicat alicui deberi Hyocerum, vel Chimaram? essent autem proborum præmia, & prauorum supplicia impossibilia, ni in rebus esset ea vtriusque insignenda potestas: Atqui in hac vita non fit, quam facilius, atque abundantius perdit homines plerumque agunt, iusti verò infelices, duriusque; ergo id erit præstandum in alia, quæ à morte inchoetur, à principe vniuersi, quem penes ea omnia compendiandi, ac vitæ exorbitantias ad æquum reducendi ius sit, & potestas suprema.

CERTAMEN III.

Demonstratio Aristotelica de motore primo: Aliæque Antiquorum examinantur.

1. QVas hæcenus dedimus solidæ, atque irrefragabilis existentie Dei demonstrationes nobis sunt viæ; ceteri de aliis, quæ circumferuntur, non ita iudicemus. Sed verò discursus huius de Motore primo vetustari, & Aristotelis qui toto 7. physicorum, & lib. 8. text. 27. illum primo adiungit, & S. Thom. qui illum loco illo citato illustrauit, authoritati ea debetur reuerentia; vt seorsim eius vis examinetur: neque si à demonstratione deficere deprehendatur, acuatim cum reliquis iuniorum discursibus, à demonstrationibus relegetur. Est autem in hunc modum præfata demonstratio: quidquid mouetur ab alio moueri debere certissimum est, atque euidensissimum: atqui pleraque moueri experimur: ergo euidens est ab alio moueri. Maiorem euidens hoc argumento putant: quia nihil à seipso moueri posse euidens est. Nam mouens est ens in actu; quod mouetur ens in potentia: at implicat idem secundum idem ens in potentia, & in actu simul esse: ergo implicat idem moueri à seipso. Iam verò, si ab alio mouetur quidquid moueri experimur, implicat in his, quæ ab alio mouentur in infinitum progredi, non minus quam in his, quæ ab alio sunt: deueniendum ergo tandem erit ad aliquid immobile, quod actu cetera moueat mobilia: ac proinde ad motorem

motorem primum, nempe Deum existentem, cum non existens nequeat aliud mouere.

2. Ceterum, si argumentum hoc ad motionem acti-
nam tandem, & prolixè reducat, atque in primam re-
cidat demonstrationem, demonstrationis energiam, atque
evidentiam non videtur attingere, in sola motione pas-
siua persistens, vt à prima illa demonstratione recedat.
Etenim de physica adhuc motione. (Nec de intentionali
etiam, qua Deum à se moueri propriè tam certum est,
quam Deum viuere) Maior propositio, adeo incerta est,
vt falsa potius appareat. Patere id quidem videtur in plu-
ribus, quæ seipsa secundum actum vitalem, ad actum for-
malem, quem in seipsis causat physicè mouere, ex peri-
mur, in lapide sua grauitate centum petere: In aqua se
in pristinam frigiditatem reuocante; in omni viuente co-
gnoscente, & appetente. Illud autem argumentum, quo
maior hæc demonstrari putabatur, nullius est ponderis.
Licet enim ens in actu nequeat esse simul in potentia res-
pectu eiusdem; bene tamen respectu diuersorum: vt
patet in enumeratis, quæ sunt in actu virtuali frigidita-
tis, præsentia in centro, & actum vitalium appetendi,
& cognoscendi; non autem, vt sic, in actu formali eo-
rum, sed in potentia vt illis in eodem instanti moueant-
ur, sique in eorum actu cum illa formaliter recipiunt.
Nec satis est hæc omnia à generante moueri: cum virtu-
tem ad eos motus ab illo in generatione recipiunt.
Cum autem in generationibus processus in finem repu-
gnet, sistendum tandem erit in motore primo immobili:
verum si non ab alio factum generantem admittatur, in
passiuis motibus processus infinitus non incurritur: quare
ad primam demonstrationem de generationibus recur-
rendum erit, neque ex eis, quæ passiue mouentur præ-
cisè, quidquam euincetur.

3. Memorati Recentiores Murciani, vt robur Aristoteli-
cæ huic demonstrationi ministrarent, supponunt: omne
mobile necessariò esse perfectibile eo, ad quod mo-
uetur: ita vt nec formaliter, neque eminenter tam per-
fectum sit se solo quam coniunctum ex se, & termino
ad quod mobile est: alioquin in casum ad illum mouere-
tur, mobileve esset, vt per illud perficeretur. Suppo-
nunt secundò. Causam adequatam actiui in se conti-
nere debere totam perfectionem, quam dat effectui, vel
formaliter, vel eminenter: ita, vt tam perfecta se sola
sit, quam coniunctum ex ipsa, & effectui; alioquin ex-
cessus perfectionis illius coniuncti, necundè, sed quasi
ex nihilo oriretur: cum non à causa adequata, quæ il-
lam non habebat, ac proinde nec dare illam poterat.
Item non magis daret affectui perfectionem, quam eam
ab eo reciperet: cum inde ipsa dicitur, perfectiorque
euaderet. Ex quibus euidenter inferitur, nihil à seipso
adequate posse moueri. Nam moueri nequit, nisi ad id,
quo perficitur: ex suppositione prima: ac rursus, si
causa adequata eius motus, & termini per illam acqui-
siti sit, perfici eo non potest: ex suppositione secunda:
ac proinde neque ad illum moueri; quod cum eo, quod
mobile ad illum sit, contradictione repugnat: ac proinde,
si in primo motore, Deo, saltem inadeguato sistatur,
qui nullatenus effectibus perficitur, processus infinitus
motorum & mouentium vitari non poterit.

4. Sed etiam non maiori operæ pretio præfati Re-
centiores pro ea demonstratione decertant. Primam
suppositionem Athei admittunt. Secundam autem facile
negabunt, rationis philosophicæ momento non exiguo.
Etenim præcontinentia causæ actiue adequatæ respectu
effectus talis esse non debet: bonitas, & perfectio
maior ex effectu ipso rebus non acreseat, quam in so-
la causa præhabebatur. Patet id quidem in causis vni-
uocis, v.g. in calore, vel luce, quæ similes effectus
edunt, & tamen ex calore producti, & producente
maius quid caloris extensiuè saltem in rebus est. Negare
autem calorem esse æquatum agens caloris alterius:
quia cum calore necessariò concurrat Deus. Supponit
aliunde probandam existentiam Dei, quæ probari hoc
argumento intendebatur, atque ab Atheis negaretur:
quia adequatio causæ solum, vt summum, requirit,
quod prædicatis effectus omnibus totidem formaliter,
(si causa vniuoca sit) respondeant; si autem æquiuoca
eminenter in prædicatis causæ perfectioribus; sed neque
in causis adequatis æquiuocis verum est ex ipsis, & effe-

ctu maius aliquid, atque extensiuè saltem perfectius non
resultare. Quia eminentissima præcontinentia è conce-
ptu suo non dicit totam effectus perfectionem in causa
formaliter esse: vt illam, quasi à se abdicet, vt effe-
ctui donet: quemadmodum in ciuilibus donationibus
contingit: quin actione, & effectu perfici extrinsecè,
& ditari agentia citra dubium Philosophis est. Idque
eorum ad actiones, & effectus producendos inclinatio,
& exigentia suadet: quæ maior ad eum finem propen-
sio est, quam in mobili ad terminum, quo mouendus
est, admitti ab illo queat: & tamen inde recentes (&
bene) colligunt in supposito primo terminum perfe-
ctiui, & perfectionem mobilis necessariò esse debere,
quamquam & hoc suppositum negari etiam possit: quia
agentia non tam suo, quam vniuersi bono in operatione
ipsis extrinsecè videntur consilere.

5. Quod autem in Deo, quæ causa æquiuoca rerum
est aliter res accidet, ex eminentissima, atque omnino
independenti Dei virtute, & perfectione colligitur: in
quo prædicata omnia, & perfectiones creaturarum, ab
intimis eorum imperfectionibus supputata inveniuntur:
quare neque intrinsecè creaturarum accessu, neque ex-
trinsecè operatione, & effectibus perfici potest: nec
de se in eos inclinatur, sed libere prorsus ob fines alios
in rebus ponit. Denique quam debile est argumentum
hoc, & Recentium fulcrum recitatum sit, vel inde satis
apparet: quod nemo hactenus ex eis concursum Dei
ad creata omnia edenda necessarium probauerit, sed
aliunde; cum tamen ex eis principiis, si ita, vt à Re-
centibus affirmantur, firma consisterent, immediatis
etiam Dei concursus ad singula, & omnia creata eden-
da, omnino conuinceretur: vt consideranti statim pate-
bit: ex quibus omnibus liquet, primum motorem im-
mobilem, nempe Deum, esse passiuo rerum motu præ-
cisè nullatenus demonstrari, nisi ad primam demon-
strationem recurratur.

6. Demonstrationem quintam à gradibus entis, ma-
gis, ac minus perfecti in hunc ferè modum, quarto loco
instruebat S. Th. in entibus, quæ videmus, alia aliis no-
biliora, & perfectiora sunt: ac quodvis est magis, qua-
tenus accedit magis ad id, quod est summum, & maximè
tale: ergo datur ens summum è possibilibus, & maximè
perfectum: scilicet Deus. Atamen minor est falsa. Nam
maius solum dicitur respectu minoris, cum quo solum
comparatur, quodque excedere dicitur, cum quo solum
& summum respiciat: vt patet in numeris in quibus
maius, & minus est, quin summum in numero sit, atque
in aliis pluribus: quo ruit fulcrum quod huic demon-
strationi supponit noster Valentia. Posito enim (inquit
ille) quod sit aliquid maximum in suo genere entis,
manifestè inferitur illud esse summum è possibilibus, at-
que adeo Deum, à quo possibilia esse recipiant: &
quod proinde nequeat superare. Sed primò: quia de-
monstratione ponitur à Valentia summum in genere entis
existere: Deinde: cur non poterit ab aliquo possibili
æquari, licet non ab existentibus? Nam æquale ab æqua-
li fieri posse compertum est.

7. Eandem demonstrationem fulcire conatur duplici
via subtilis Recentior noster Antonius Perez sepe hoc
tomo citandus. Primò: quia entium perfectiorum, &
perfectiorum infinitus processus repugnat. Ponamus
enim ens album à nigro perfectione excedi; quod tamen
ab alio albo perfectione excedatur, & sic vicissim al-
bum aliud à nigro alio sine fine excedatur: nullum
que erit in toto cumulo eorum album, quod non à
nigro, neque nigrum, quod non ab albo excedatur:
quare collectio alborum collectionem nigrorum excedet,
atque ab ea excedetur, quod implicat. Dandum ergo erit
de facto aliquod ens summè perfectum, ne in eiu-
modi repugnantem infinitum progressum abeat. Sed primò:
hoc alternatiuum argumentum æquè infinitam quantita-
tium, siue continuum, siue discretum impugnat: cum
tamen opinionem illud affirmantem euidenter non re-
pellat. Secundò: esto: demonstretur repugnantia proces-
sus infiniti presentis. Dicit Atheus: non probari eius-
modi processum infinitum entium perfectione inequalium,
nisi detur aliquod ens de facto, omnium præstantissimum,
cui enim, vt diximus æquale ab æquali possit produci,
vel assignata specie præstantissima singularium perfectione
æqualium

aequalium continua generationum successione, ut de Phemico dicitur, saluabitur ens, quoad speciem omnium praestantissimum, tamen pluribus aliis speciebus eiusdem perfectionis aequale (quod Deo repugnat) quin processus infinitus inferatur, ni detur ens summè perfectum magnitudine Deo digna perfectionis.

8 Secundo, eandem demonstrationem confirmat, quia, vel datur inter existentia ens summè perfectum, etiam è possibilibus sine imperfectionis mixtura, & habetur intentum: vel non datur, & tunc omnium collectio erit optimum existentium. Vbi enim partes bona finita sunt, totum melius partibus fore euidens est, sed tota haec collectio nequit esse optimum omnium, tam possibilem, quam existentium: quia ex imperfectis partibus totum absque imperfectione, atque optimum ex possibilem, ut existentibus esse constare nequit: ergo datur aliud ens optimum sine imperfectionis mixtura, nempe Deus. Fateor ingenij mei, siue tarditatem, siue ingenuitatem his subtilitatibus non tangi, vnde collectionem omnium existentium perfectissimam eorum, quae dantur ostendunt Recentiores fore ens summè perfectum è possibilem, atque sine imperfectionis mixtura, quod ab Atheis negatur, forteque lat argumentum supponit, ut sit optimum existentium, & non fore tale iterum probat, non autem omnium possibilem, & sine mixtura imperfectionis, ut tale ens dari itant, ac post modum collectionem illam à tanta perfectione excludendo in contradictionem Atheos cogunt, atque in ens ita perfectum admittendum eos agant. Dicunt enim se solum admittere in rebus collectionem esse perfectiorem entibus distributis, ac proinde perfectissimum existentium, non autem possibilem, & sine imperfectionis mixtura, idque solum eo argumento cuncti.

9 Sextam demonstrationem ex Anselmi doctrina recitata, & confutata, quaest. 1. cer. 3. à num. 1. ita instruat Valsequez nollet, acutam eam appellans. Deus est id, pro nihilo melius cogitari possit, sed id, quo melius excogitari nequit, in sola cogitatione esse non potest, sed in statu existentiae realis: ergo Deus est in statu existentiae realis. Quod demonstrandum erat. Minor sola probationem desiderat euidenter, ut euidens discursus sit. Habet autem euidensissimam: quia melius esse habere existentiam re ipsa & cogitatione, quam in cogitatione sola, per se euidens, & notissimum est. Deteximus autem discursus huius aequo rationem citato loco, à num. 2. quare eam in praestantiarum iterum detegere superflui atque otiosi laboris esset. Discursus alios, qui nostro Molinae demonstrationes videbantur, adeo à demonstratione distant: ut id ostendere, ne alij decipiantur, opus non sit.

CERTAMEN IV.

Noviorum demonstrationes de existentia Dei reiciuntur.

1 Demonstratorem septimam excogitavit Falsolus noster loco citato, ex causa finalis ratione, in cuius seriem deveniendum tandem esse in primam aliquam causam finalem, quae Deus est, contendit, sicut in serie causae efficientis demonstratione, ostendebatur. Irrito tamen laborat. Primo: quia in serie causarum finalium mutuo alia ab aliis causant, vel à se ipsis finaliter possunt. Secundo: quia, aut loquitur de fine *quis*, seu adipiscendos, vel de fine *cui*, adipiscendus est. Si primum: certissimum est non omnia à creaturis, neque à Deo in unum tandem finem referri: cum neque creaturae, neque Deus omnia ad unum aliquid, quo carebant, in solidum obtinendum efficiantur secundum: atque etiam certum est non omnia à creaturis rationalibus ad Deum tanquam ad finem *cui* referri: imò neque à Deo ad se tanquam ad finem *cui* de facto universa referri mihi dubium non est: ut fusc tit. 2. controuert. de volunt. Dei ostendam: vbi germanum humani loci, *omniferi propter semetipsam operatus est*, sensum mihi nullatenus aduersum dabo. Imò nihil propter se, tanquam finem *cui* operari posse Deum, cui creata cuncta interunt, videtur alicui merito posset. Sed esto: ita de

facto ad se tanquam ad finem *cui* universa sua opera referat Deus: liberè tamen refert, postèque non refert: ut omnes fatari tenentur: ergo non omnia ad causam aliquam primam finalem referenda necessariò sunt: ut opus erat ad hoc, ut de existentia causae primae finalis demonstratio adesset: ut euidens absolute est, non omnia in causam primam finalem esse necessariò referenda: cum sola agentia libera operentur propter finem, eaque in fine siue *qui*, siue *cui* sibi praestituendo libera sint, neque in unum aliquem prosequendum fatali necessitate agantur. Ad haec finalis causa, ut causet, existentiam non requireret: imò verò, existentiae suae negationem seu praecisionem.

2 Ultimo loco relegenda à demonstrationibus existentiae Dei sunt, discursus subtiles Recentioris Antonij Perez Valiende, quibus quaest. 1. cer. 4. num. 3. & 7. ac deinceps contendebat Deum existere per se notum esse. Quorum fallaciam ibidem monstrauius. Nunc autem sequentibus discursibus, nihilo firmioribus, existentiam Dei demonstrari contendit. Primo in hunc modum: Possibile est ens necessariò existens, cui insint omnes perfectiones simpliciter simplices: alioqui haec mutuo sibi pugnant, quia mutuo sibi in bonitate excedunt, melioresque vicissim vnaequeque esset, quam alia, quae non esset ipsa, quam non ipsa, cum perfectio simpliciter simplex ea sit, quae melior est ipsa, quam non ipsa, seu quam omne quod ipsa non est. Mutua verò haec melioritas seu excellens simpliciter simplicium perfectionum euidenter repugnat: ut patet. Iam verò si ens in quo omnes perfectiones simpliciter simplices constuant est possibile, ut manet demonstratum: ergo possibile est ens necessariò, & à se existens, imperfectionis mixtura carens, quod plane Deus est. Pater euidenter: quia existere necessariò à se perfectio simpliciter simplex est: ac proinde quae in illud ens possibile cum reliquis constuat. Confirmant demonstrationem. Quia de ratione imperfectionis est melius esse non ipsam, quam ipsam: siquidem melius est esse ens non imperfectum quam imperfectum: atqui melius est esse Chimeram, quam Chimeram: ergo ens non imperfectum non est Chimera, sed possibile, ac subinde necessariò existens: quia posse non existere, carendum aliqua perfectione imperfectio est. Confirmant secundo: quia, si omne ens est ab alio, esse à se non erit entis differentia, sed Chimera: quod euidenter repugnat: cum enim esse ab alio euidenter imperfectio sit, omne ens esset imperfectum, quia non est Chimera: id quod implicatorium est. Cum nihil sit imperfectum, nisi ex defectu perfectionis, quae longe à Chimera abest. Eadem arguendi forma probatur possibile esse aliquod ens supremum, independentem, non imperfectum, immortale, incorruptibile: cum haec, & alia perfectiones excogitabiles sint: ex quo isto arguendi modo probatur illico possibile, atque exinde existens, nisi eo fallacia adesset.

3 Eam verò detegunt, atque discursibus hifce respondent Murciani Recentiores ex suis illis suppositis, & observationibus à nobis confutatis. quaest. 1. cer. 4. num. 5. & 6. quibus similibus Recentioris huius discursibus pro notorietate per se existentiae Dei ibidem num. 4. satisfaciebant. Quare tot observationibus Recentiorum omittis demonstrationi huic, eiusque confirmationibus, & similibus aliis, quae facile efformari possunt, ut nuper dicebamus, facile respondemus iuxta doctrinam nostram datam citato cer. 4. num. 6. eos omnes discursus ex sola rerum possibilitate obiecta, seu apparente in cogitatione nostra, ad veram, & realem procedere, atque inde ad rerum, seu praedicatorum existentiam veram: quo nihil infirmius, fallaciusque esse potest. Id quod singulatim in discursibus factis sic ostendo: Primus enim discursus supponit possibile esse ens necessariò existens, cui insint omnes perfectiones simpliciter simplices, ac sibi proinde non repugantes: atque in apprehensione, & cogitatione possibile quidem est, hoc ipso, quod cogitatur: aut an necessaria existentia entis non repugnet, vere in re, ac proinde sit reuera possibilis, euidenter ex hoc discursu non constat: quare & in antecedenti, & in consequentia eiusque probatione supponitur probandum. Secundus discursus supponit definitionem imperfectionis vniuersam sumptam fallam. Nam imperfectiones, quae in creaturis sunt, non sunt meliores, quam suum non esse: alioqui melius esset non esse hominis, aut Petri, quam eius esse: solumque

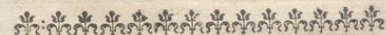
ORTEGA
IN A. PARI
D. V. 1a

verum habet de imperfectione simpliciter simplici, cuiusmodi est carentia pura: cuius non esse positum quid est. Accedit: quod dato primo syllogismo intellectus terminis de ente tenet, nec sola cogitatione imperfecto apparenter, non infertur: quia restat probandum impossibilitatem non essendi, seu necessitatem essendi, esse veram, & realem perfectionem, ac non chimericam, solamque cogitatum, quod ex hoc argumento non demonstratur contra Atheistas. Tertius discursus: nec probat contra Atheos asserentes esse chimeram, ac proinde imperfectionem: quare nullam esse veram, nec solam cogitatum perfectionem, quae ab alio non fit: tantum abest, ut in horum errore esse ab alio imperfectione sit.

4. Denique recentiores idem supposita existentia per se (ut aiunt) nota, alicuius entis necessarii, variè existentiam demonstrare se putant, eis autem demonstrationibus supponunt: *omne ens imperfectum esse contingens*: quia omne imperfectum habet meritum displicendi, quod non habet ens necessarium: De cuius existentia stolidi displicentia esset. Secundo: quia: quod vniuersum purum ab imperfectione sit, bonum est, quare, & possibile: siquidem omne bonum possibile est, cum convenienter existat, & nulla chimera bonum sit, quod si aliquid imperfectum necessarium esset, vniuersum purum ab imperfectione non esset possibile. Tertio: quia cum de conceptu entis, in quo bonitas fundatur, sit posse existere, ens necessarium quod summè ens est, nequit non esse summè potens existere. Quarto: quia ex Arist. perfectius quid est esse aliquid in actu, quam in potentia solum: unde ens necessarium nequit non summè perfectum esse: cum sit ab ente solum in potentia summè remotum. Ex hoc principio sic probant hoc ens necessarium vnicum esse. quia si sine plura, ac non vnicum, vel essent inaequalia in perfectione, vel saltem omnium collectio singula excederet: quare essent imperfecta, & non necessaria, contra suppositionem: cum excedi ab alio aperta imperfectione sit. Sin verò ens necessarium vnicum sit, consequens esse illud reliquorum entium causam esse: quia ea cum contingentia essent, & imperfecta non possent non in eius virtute contineri, à qua effectiue procederent.

5. Sed primò, id quod supponitur de alicuius necessarii existentia per se notum soli huic Recentiori, & fors nonnullis, qui eius evidencias transcribunt, haecenus fuit: atque absolute per se notum non esse ostendimus satis q. 1. cert. 4. neque adeò facile demonstrabitur. Sed eo praemisso: necessarium illud vnicum, & singulare ens esse debere argumento facto nusquam demonstrabitur. Primò enim, omne ens imperfectum contingens esse nullatenus Recentiores tot etiam probationibus demonstrant. Non prima: siquidem imperfectio merè negatiua, (qua praecipua imperfectio est) obiectum displicentiae positivae non esse, ac proinde nec meritum displicendi habere, probabilis est. Non secunda: quia vniuersum hoc purum ab imperfectione esse nequit, cum entibus imperfectis intrinsecè constet: quare argumento inuerso bonum non est: cum sit impossibile (de hoc vniuerso agendo) & chimera: quare nec bonum, si omne bonum (ut hi aiunt) possibile sit. Deinde bonum hoc vniuersum solum in apprehensione, & apprensione esse facile respondere Athei possent: quod cum vera possibilitate non conuertitur ut saepe dixi. Rursus nescio quo pacto Recentior ille adeò chimeram his suis argumentis toties vilipendat: cum tam ens necessarium cum Deo identificatum esse contendat, ut hac controuersia & de omnipotentia videbimus. Non Tertia: quia de conceptu entis summè necessarii solum cogitari, & apparentis, nec est bonitatem fundare, neque posse existere. Eiusmodi autem esse ens summè necessarium in Atheorum errore. Non Quarta: quia ens necessarium non probat, sed fore in actu, ac non in potentia solum, si esset reuera possibile: tam facile patet, quam in euidentia siue quae ex illo principio tam obicuro inferuntur. Sed toto discursu dato non video; quo pacto contingentium imperfectione, & summè necessarii vnicui entis perfectione, illud eorum ontium causam fore demonstratur. Nam homo perfectior longe cunctis corporeis est: ac proinde eminentia formalitatis ea omnia in se continet: non autem eminentia actiuitatis, & virtutis: quam ne imperfectissima animalcula potest producere.

6. Denique Murciani Recentiores vnius causae primae existentiam efficacissime probari à suo illo principio putant: quòd nimirum causa actiua adaequata ita eminenter continere debeat totam perfectionem effectus, ut se sola, tam perfecta sit, quam coniunctum ex ipsa, & effectus simul: quare esse in bonitate augmenti incapax; alioqui effectus accessu in bonitate augeretur: ac proinde esse bonitatis infinitae, atque omnem possibilem bonitatem in se continere: Unde sit causas secundas, creatas, imperfectas, adaequatas suorum effectuum causas esse, non posse, cum bonitatis, & perfectionis infinitae non sint: ac proinde necessariò, & vnicuique earum adiungendam esse causam infinitè perfectam, ut operentur, contra Durandum. Quod autem vnica ea causa, & vniuersalis esse debeat, inde etiam ostenditur: quia alias, quatuor illarum aliarum perfectionem contineret, alioqui infinitae vndeque perfectionis non esset, sed augmenti, tandem capax ex alterius accessu quare se mutuo causare implicatorie possent: cum non esset, cur vna potius alteri in operando subordineretur. Ex quibus tandem concluditur eam vnicam causam debere à se esse, ac necessariò proinde existentem, & exterorum causarum, & Deum. Unde ex hoc principio, & euidenti experientia, eorum, quae producantur, demonstrari, vel saltem efficacissime probari Dei vnius existentiam concludunt. Sed primò quam debile illud principium sit ostendimus certamine 3. n. 4. Adde ex eo principio nullatenus euidenter inferri causam bonitatis, & perfectionis infinitae, qua causatiua virtus causarum, quas causare videmus effectus aliorum, in ratione causae actiuae adaequatae compleatur. Etenim solum inferitur eam causam, qua ita adaequatio virtutis compleatur, ad effectus, quos videmus, ab his autem in bonitate, ac perfectione minimè posse; non autem ab aliis effectibus possibilibus, quos in virtute eius contineri euidenti experientia non cognoscimus.

QVÆSTIO IV.

An Deum esse inuincibiliter ignorari queat?

QUod ostenderimus Dei existentiam, etiam per se nota non sit, adeò tamen euidenter: ratione naturali demonstrari, hic merito dubitari potest, an ita rationis naturalis ductu, discursusque innotescat, ut nihil data, ut aiunt, operà, nequeat à sanæ mentis homine ignorari? Neque verò de ignorantia negatiua per inaduertentiam naturalem, seu diuersionem ad alia: sic enim quotidie sepius Deum Docti etiam quique ignorant, dum Dei non recordantur: quemadmodum, & alia de se notissima eo pacto, & causa ignorant. Est igitur questio. An in quouis sufficiens motuum, seu principium sit, cui, si vellet attendere, Dei existentiam, seu Deum esse agnosceret: quare, ut Deum non agnoscat, in causa eius, vel voluntatem, vel socordiam esse.

CERTAMEN I.

Ad resolutionem notata, & doctorum sententia.

PRO questionis definitione aduerte: dupliciter ignorari Deum ab homine posse. Primò positivè, per actum nimirum positum erroris, quo quis existentiae Dei dissentiat. Secundò negatiue, per negationem puram assensus existentiae Dei, per diturnum vitæ certum, quo scilicet, non solum per inaduertentiam, seu diuersionem ad alia naturalem, quā notissima quæque nobis ignota, sed per defectum principii ac motui ad Dei existentiam dignoscendam, illam ignoremus, quia nulla eius cogitanda, aut de ea dubitanda ratio occurrat.

2. Secundò